

مقایسه میزان اضطراب کودکان مقطع ابتدایی بر مبنای کمال گرایی، سبک فرزندپروری

و هوش هیجانی مادران

Comparison of primary school children by perfectionism, anxiety, maternal parenting style and emotional intelligence**Rodabeh Hooshmandi***PhD student of counseling, Islamic Azad University, Branch Science and Research, Tehran, Iran
sharghi_srara@yahoo.com**Noushin Fatollahzadeh**

Graduate Psychologi Clinical, Islamic Azad University, Branch of Rodehen, Rodehen, Iran

Mehdi Rostami

Graduate Psychologi Clinical, Islamic Azad University, Branch of Rodehen, Rodehen, Iran

رودابه هوشمندی نویسنده مسئول

دانشجوی دکتری مشاوره، دانشگاه آزاد اسلامی

واحد علوم و تحقیقات تهران

نوشین فتح‌اله زاده

کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی، دانشگاه آزاد

اسلامی واحد رودهن

مهدی رستمی

دانشجوی دکتری مشاوره، دانشگاه آزاد اسلامی

واحد علوم و تحقیقات تهران

Abstract

The aim of this study was to compare the anxiety level of primary school children by perfectionism, mothers' parenting styles and emotional intelligence. This study used a descriptive, causal-comparative and purpose has been applied. The population of elementary school students in Tehran and the study sample included 100 male and female students of primary schools in Region 9 Education in Tehran who were selected cluster random sampling. The research tools used, including Spence Children's Anxiety Scale, a questionnaire Hill perfectionism, parenting style questionnaire responded and it is emotional intelligence questionnaire. Data analysis and survey research hypotheses independent t-test and ANOVA were used Tees. Research findings showed that children of mothers with anxiety, perfectionism,

چکیده

هدف از پژوهش حاضر مقایسه‌ی میزان اضطراب کودکان مقطع ابتدایی بر مبنای کمال گرایی، سبک فرزند پروری و هوش هیجانی مادران بود. این پژوهش از نوع توصیفی، علی مقایسه‌ای و به لحاظ هدف از نوع کاربردی بوده است. جامعه آماری این تحقیق دانش آموزان دوره ابتدایی شهر تهران و نمونه تحقیق شامل ۱۰۰ نفر دانش آموز دختر و پسر ابتدایی مدارس منطقه ۹ آموزش و پرورش تهران بوده که با روش نمونه گیری تصادفی خوشه ای چند مرحله ای انتخاب شدند. ابزارهای پژوهشی شامل مقیاس اضطراب کودکان اسپنس، پرسشنامه کمال گرایی هیل، پرسشنامه سبک فرزند پروری بامریند و پرسشنامه هوش هیجانی بار - آن می باشد. جهت تجزیه و تحلیل داده ها و بررسی فرضیه های تحقیق از آزمون های آماری تی مستقل و تحلیل واریانس سه راهه استفاده شد. یافته های پژوهشی

مقایسه میزان اضطراب کودکان مقطع ابتدایی بر مبنای کمال گرایی، سبک فرزندپروری و هوش هیجانی مادران
Comparison of primary school children by perfectionism, anxiety, maternal parenting

up significantly more than the anxiety of children with mothers with low perfectionism ($P < 0/0001$) and women with high emotional intelligence, had children with lower anxiety ($P < 0/0001$) and also the mothers with high sovereign styles ($P < 0/002$) and authoritarian Low ($P < 0/0001$), children had lower anxiety. The results showed that the interactions between mother and child is crucial negative emotions and anxiety and anxiety disorders in children and results, research findings related research causes anxiety in children strengthens.

Key words: Anxiety, Perfectionism, Parenting Style, Emotional Intelligence

نشان داد که میزان اضطراب کودکان دارای مادران با کمال گرایی بالا به طور معنا داری بیشتر از اضطراب کودکان دارای مادران با کمال گرایی پایین بوده ($P < 0/0001$) و بعلاوه مادران با هوش هیجانی بالا، فرزندان با اضطراب پایین تر داشتند ($p < 0/0001$) و همچنین مادران با سبک‌های مقتدرانه بالا ($p < 0/002$) و استبدادی پایین ($p < 0/0001$)، فرزندان با اضطراب پایین تر داشتند. نتایج این پژوهش نشان داد که شیوه‌ی تعاملات مادر و فرزند نقش تعیین‌کننده‌ای در هیجانات منفی و اضطراب و اختلالات اضطرابی کودکان دارد و نتیجه حاصل، یافته‌های پژوهشی در تحقیقات مرتبط با علل و عوامل اضطراب کودکان را قوت می‌بخشد.

کلید واژه‌ها: اضطراب، کمال‌گرایی، سبک فرزندپروری، هوش هیجانی

مقدمه

اضطراب، هشدار است که فرد را گوش به زنگ می‌کند؛ یعنی به فرد هشدار می‌دهد که خطری در راه است و باعث می‌شود که فرد بتواند برای مقابله با خطر، اقداماتی به عمل آورد، ریشه بسیاری از مسائل و مشکلات روانی کودکان و نوجوانان در اضطراب^۱ و اختلالات مرتبط با آن نهفته است. اضطراب، پیامد زندگی معاصر است و از شایع‌ترین اختلالات روانپزشکی در جمعیت عمومی هستند، یکی از جنبه‌های بسیار جالب اختلالات اضطرابی، تعامل ظریفی است که میان عوامل وراثتی و محیطی مولد این اختلالات وجود دارد (سادوک، سادوک و رویز، ۲۰۰۹). از این رو یکی از مسائل اساسی که برای روانشناسان مطرح می‌شود اهمیت نسبی عوامل تعیین‌کننده‌ی محیطی رفتار در برابر عوامل تعیین‌کننده‌ی زیستی است. غالب روانشناسان متفق القول اند که هر دو متغیر محیطی و زیست‌شناختی نقشی بر عهده دارند؛ از آن جایی که روابط والد — فرزند نشان‌دهنده‌ی ابتدایی‌ترین و اصیل‌ترین روابط اجتماعی انسان درگستره‌ی زندگی است. از این رو کیفیت روابط والد-فرزند به عنوان مهمترین عامل موثر شایستگی، شکوفایی و بهزیستی همه افراد مورد بحث قرار گرفته است (ارجمند، ۱۳۸۶).

¹- Anxiety

دگرگونی های سریع و پیچیده ی جوامع انسانی به مرور زمان بر شیوه های فرزندپروری انسان ها اثری اساسی بر جای گذاشته است، خانواده اولین و مهمترین محیطی است که کودک در آن از کیفیت روابط انسانی آگاهی پیدا می کند. محققین به اثبات رسانده اند که الگوی تعاملی فرزند — والد یکی از مهمترین متغیرهای مؤثر در تحول بعدی کودک است (بیوکاتکو^۱، دیلر^۲، ۱۹۹۲، به نقل از ایزدی، ۱۳۹۰). نظریه پردازان زیادی پیشنهاد کرده اند که روابط خاص والد — فرزندی ممکن است در ایجاد کمال گرایی آموخته شده با شند (کلارک^۳، ۲۰۰۹). بی تردید کمال گرایی یکی از ویژگی های شخصیتی می باشد که می تواند هم سازنده و مفید و مثبت باشد، هم نورتیک و کژکش، نیروی انگیزشی هر فرد به سوی رشد و خودشکوفایی است. همه افراد نیاز دارند که توانایی های بالقوه خود را تا بالاترین اندازه ممکن شکوفا کنند و به رشدی فراتر از رشد کنونی خود دست یابند. البته رسیدن به کمال و شکوفاساختن استعدادها و توانایی های نهفته و بالقوه فرد به خودی خود ارزشمند است و در این وادی کمال گرایی امری مثبت و پسندیده است (ایزدی، ۱۳۹۰). ولی آنچه که مد نظر این پژوهش است، جنبه افراطی یا منفی کمال گرایی است. وقتی استانداردهای سخت شخصی علیرغم پیامدهای ناسازگار عمده دنبال شوند کمال گرایی شکل می گیرد. از این رو کلارک (۲۰۰۹) مطرح کرد که آسیب شناسختی روانی کمال گرایی، طرح واره ی بد کارکرد برای ارزیابی خود است که بیش از حد متکی بر دست یابی به استانداردهای سخت شخصی می باشد. پژوهش ها در زمینه ارتباط بین فرزندپروری و کمال گرایی بر مقیاس های فرزندپروری بیش از حد خصومت آمیز، مستبدانه و مسامحه کار تمرکز کرده اند و به رابطه مهارگری روان شناسختی کمال گرایی نپرداخته اند (بشارت و همکاران، ۱۳۸۹). روابط بین کمال گرایی، افسردگی، اضطراب و خشم در کودکان مدرسه ای ۱۰-۱۵ سال مشاهده شده و ابعاد کمال گرایی با OCD در کودکان نیز مرتبط بوده است. (نقل از بشارت و همکاران، ۱۳۹۰). خانواده ها اکنون تلاش می کنند فرزندان خود را از همان اوایل کودکی برای بردن گوی سبقت از همسالان شان آماده کنند این شیوه تربیتی والدین که می تواند از کمال گرایی خودشان منشا گرفته باشد سبب شده است که فرزندان زمانی خود را با

1- Bukatko

2- Dahler

3 - Perfectionism

4- Clark

5- Psychological

مقایسه میزان اضطراب کودکان مقطع ابتدایی بر مبنای کمال گرایی، سبک فرزندپروری و هوش هیجانی مادران
Comparison of primary school children by perfectionism, anxiety, maternal parenting

ارزش بدانند که مورد تایید والدین خود قرار بگیرند و چون تایید والدین و دیگران نقشی اساسی در ساختار شخصیتی فرد دارد می کوشند تلاش های خود را دو چندان کنند تا به انتظارات آنان پا سخ مثبت دهند. گاهی اوقات همین - سا سیت و توجه بیش از حد والدین و توقعات بیش از اندازه ی آن ها می تواند بر برخی عوامل شخصیتی و روانشناختی فرزندان شان اثر بگذارد (ارجمند، ۱۳۸۶). سویننس^۱ و همکاران (۲۰۰۵) در پژوهشی بین کمال گرایی سازش نیافته مادر و کمال گرایی سازش نیافته دخترانشان رابطه مثبت به دست آوردند.

علاوه بر عامل کمال گرایی یکی از بحث های مهم در خصوص آسیب شناسی روانی و رشد کودکان، نوع شیوه فرزندپروری^۲ می باشد که عبارت است از مجموعه ای از رفتار های به هم پیوسته که تعامل والد - کودک را روی طیف خاصی نشان می دهد و تعامل فراگیر را ایجاد می کند (منصوری، ۱۳۸۹). بامریند سه شیوه فرزندپروری را مطرح کرده است: شیوه مقتدرانه، مستبدانه و سهل گیرانه. این سه شیوه از نظر تعیین محدوده ها و خط مشی های استوار والدین، قدرت کنترل و حمایت عاطفی آن ها که از فرزندان شان به عمل می آورند، تفاوت هایی با یکدیگر دارند. والدین با شیوه های فرزندپروری مقتدرانه تمایل دارند قوانین را همواره با فرزندان خود روشن و تبیین کنند و کمتر بر فرمانبرداری مطلق و صرف تأکید دارند و فرزندان شان را به خودمختاری تشویق می کنند. شیوه فرزندپروری مستبدانه با تأکید بر فرمانبرداری و تمایل به پذیرش تنبیه برای برقراری نظم ارتباط دارد و اقدام های تنبیهی و قهرآمیز را برای کنترل و اداره ترجیح می دهند. والدین سهل گیر، کمتر از کنترل آشکار و واضح بر رفتار فرزندان شان استفاده می کنند. این والدین از سخت گیری پایین، حداقل انتظارات، پاسخگویی و صمیمیت زیاد برخوردارند (بشارت و همکاران، ۱۳۸۹). گالگر^۳ و کارترایت هاتن^۳ (۲۰۰۸) در ارزیابی رابطه بین عوامل فرزندپروری و خصیصه های اضطراب، نقش واسطه ای خطاهای شناختی و فرا شناختی با تمرکز بر مفاهیم مهرورزی والدین و مداخله گری/پیش کنترلی والدین، به بررسی نقش این عوامل در اضطراب نوجوانان ۱۸ تا ۲۰ ساله پرداختند. نتایج پژوهش آنان نشان داد که تمام عوامل فرزندپروری تنها به واسطه ایجاد تحریفات شناختی و فراشناختی پیش بین اضطراب افراد خواهد بود.

¹- Soenens, B.

²- Parenting Style

³- Gallagher, B. Cartwright – Hatton, S.

عامل دیگری که می‌تواند در بروز اختلالات اضطرابی در کودکان مؤثر باشد هوش هیجانی^۱ مادران می‌باشد. (قربعلی، ۱۳۹۲) معتقد است افرادی که می‌خواهند در ایجاد رابطه با دیگران مؤثرتر واقع شوند، باید توانایی تشخیص، تفکیک و کنترل احساسات خود را داشته باشند. افرادی که مهارت هیجانی دارند، یعنی کسانی که احساسات خود را به خوبی می‌شناسند و هدایت می‌کنند و احساسات دیگران را نیز درک و به طرز اثربخشی با آن برخورد می‌کنند در هر حیطه‌ای از زندگی معمولاً ممتاز هستند. افرادی که نمی‌توانند بر زندگی عاطفی خود تسلط داشته باشند درگیر کشمکش درونی هستند که از توانایی آنان برای انجام کار متمرکز و تفکر روشن می‌کاهد (بلایر، ۲۰۰۳).

هوش هیجانی با شناخت فرد از خودش و دیگران به ارتباط با دیگران و سازگاری و انطباق با محیط پیرامون که برای موفق شدن در برآوردن خواسته‌های اجتماعی لازم است مرتبط می‌باشد (بار - آن، ۲۰۰۹). سالووی و مایر بر این اعتقاد هستند که هوش هیجانی یک عامل مهم در تعیین موفقیت فرد در زندگی است و به طور مستقیم متغیرهای مربوط به خود شخص از جمله کارآمدی را تحت تاثیر قرار می‌دهد. هوش هیجانی موجب پردازش مناسب اطلاعات می‌شود که بار هیجانی دارد و استفاده از آنها برای هدایت فعالیت شناختی ضرورت دارد (مایر و سالووی^۲، ۱۹۹۰). با توجه به مطالب ذکر شده و اهمیت بروز اضطراب در سنین کودکی بر آن شدیم در این پژوهش به پرسش زیر پاسخ دهیم: که آیا میزان اضطراب کودکان بر اساس کمال‌گرایی، سبک فرزند پروری و هوش هیجانی مادران متفاوت است؟

روش

پژوهش حاضر در دسته تحقیقات پس‌رویدادی قرار می‌گیرد. در این نوع پژوهش مقایسه میان متغیرها براساس هدف تحلیل شده است. جامعه‌ی پژوهش شامل دانش‌آموزان دوره ابتدایی منطقه ۹ آموزش و پرورش شهر تهران (دختر و پسر) به همراه مادران شان در سال تحصیلی ۹۳-۹۴ بوده که با روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند حجم نمونه شامل ۱۰۰ نفر (۵۲ دختر و ۴۸ پسر) است و تمام دانش‌آموزانی که پرسشنامه اضطراب کودکان اسپنس نسخه کودکان را پر کردند، مادران آنها نیز پرسشنامه‌های مربوط به کمال‌گرایی

^۱- Emotional Intelligence

^۲- Mayer & Salovy

مقایسه میزان اضطراب کودکان مقطع ابتدایی بر مبنای کمال گرایی، سبک فرزندپروری و هوش هیجانی مادران
Comparison of primary school children by perfectionism, anxiety, maternal parenting

و سبک فرزندپروری و هوش هیجانی و مقیاس اضطراب کودکان اسپنس نسخه والدین را نیز
پر کردند.

بازار گردآوری اطلاعات

مقیاس اضطراب کودکان اسپنس: مقیاس اضطراب کودکان اسپنس شامل دو پرسشنامه (مخصوص کودک، مخصوص والدین) می باشد این مقیاس علاوه بر اضطراب عمومی، پنج زیر مقیاس دیگر را نیز می سنجد: هراس و ترس از فضای باز، اضطراب جدایی، ترس از آسیب فیزیکی، ترس اجتماعی (فوبی) و وسواس عملی - فکری. مقیاس اضطراب اسپنس نسخه کودک از ۴۵ عبارت تشکیل می شود که ۳۸ عبارت آن نمره گذاری شده و ۶ عبارت آن که عبارت های پرسشی مثبت هستند، محاسبه نمی شوند. همچنین دارای یک سؤال باز است که کودک به طور تشریحی به آن پاسخ خواهد داد و برای سنین ۸ تا ۱۵ سال تهیه شده است. نمره کلی تست در این نسخه از مجموع نمرات زیر مقیاس های فوق به دست می آید. طریقه نمره گذاری به پاسخ ها به صورت (هرگز=۰)، (گاهی اوقات = ۱)، (اغلب = ۲) و (همیشه = ۳) خواهد بود که حداکثر نمره ممکن برابر با ۱۱۴ به دست می آید و مقیاس اضطراب اسپنس نسخه والدین از ۳۸ عبارت تشکیل شده که نمره گذاری می شود و یک سؤال باز که نمره گذاری نمی شود. طریقه نمره دهی به پاسخ ها به صورت (هرگز=۰)، (گاهی اوقات = ۱)، (اغلب = ۲) و (همیشه = ۳) خواهد بود که حداکثر نمره ممکن برابر با ۱۱۱ به دست می آید. روایی همگرایی مقیاس اضطراب کودکان اسپنس با مقیاس تجدید نظر شده اضطراب مانیفست کودکان به طور معنادار همبستگی داشته اند (۷۱/۰۲ = I). اعتبار همسانی درونی مقیاس نیز با آلفای کرونباخ ۰/۹۲ و اعتبار بازآزمایی مقیاس به مدت ۶ ماه ۰/۶۰ به دست آمد (فتحی آشتیانی، ۱۳۸۸).

سیاهه کمال گرایی هیل: نسخه فارسی سیاهه کمال گرایی با ۵۸ عبارت و ۶ زیرمقیاس که توسط هومن و سمائی در سال ۱۳۸۹ در نمونه ایرانی اعتباریابی و رواسازی و هنجاریابی شد. این مقیاس بر پایه مقیاس لیکرت چهارگزینه ای اعتباریابی و رواسازی شده است. در مرتبه اول ۶ زیرمجموعه (حساسیت بین فردی، تلاش برای عالی بودن، نظم و سازمان دهی، ادراک فشار از سوی والدین، هدفمندی و استانداردهای بالا برای دیگران). و در مرتبه دوم نیز دو بعد کلی کمال گرایی انطباقی و غیرانطباقی براساس ۶ زیرمجموعه اولیه بررسی می شود. ضریب آلفای

¹- Spence Children's Anxiety Scale (SCAS)

کرونباخ برابر با ۰/۹۲۶ محاسبه شده و ضریب اعتبار سیاهه کمال‌گرایی به روش بازآزمایی (میانگین ۴ هفته) اجرا شد مقدار ضریب برابر با ۰/۷۳۶ بود (سمایی، ۱۳۸۹).

پرسشنامه سبک فرزندپروری بامریند: این پرسشنامه توسط دینا بامریند در سال ۱۹۷۲ ساخته شده است شامل ۳۰ جمله است که ۱۰ جمله شیوه سهل‌گیرانه^۱ و ۱۰ جمله شیوه مستبدانه^۲ و ۱۰ جمله دیگر آن به شیوه مقتدرانه^۳ مربوط می‌شود. در مقابل هر عبارت ۵ ستون با عناوین کاملاً موافقم، موافقم، نه موافق و نه مخالفم، مخالفم و کاملاً مخالفم قرار دارد که به ترتیب از ۵ تا ۱ نمره‌گذاری می‌شود. این پرسشنامه‌ها توسط پدر و هم توسط مادر به طور جداگانه پاسخ داده می‌شود (اسفندیاری، ۱۳۷۴). میزان اعتبار پرسشنامه ۸۱٪ برای شیوه سهل‌گیرانه، ۸۶٪ برای شیوه مستبدانه، ۷۸٪ برای شیوه مقتدرانه در بین مادران و ۷۷٪ برای شیوه سهل‌گیرانه، ۸۵٪ برای شیوه مستبدانه، ۹۲٪ برای شیوه مقتدرانه در بین پدران است (بوری^۴، ۱۹۹۱). در ایران هم اسفندیاری برای تعیین پایایی از روش بازآزمایی استفاده کرده است که میزان پایایی برای شیوه سهل‌گیرانه ۶۹٪، برای شیوه مستبدانه ۷۷٪، و برای شیوه سهل‌گیرانه ۷۳٪، شیوه مستبدانه ۷۱٪ و شیوه مقتدرانه ۷۵٪ محاسبه گردیده است.

پرسشنامه هوش هیجانی بار - آن: پرسشنامه هوش هیجانی بار - آن که برای اولین بار در سال ۱۹۸۰ توسط بار - آن ساخته شد، دارای ۱۳۳ سؤال بود. در نهایت یک مقیاس کلی برای EQ و ۵ مقیاس ترکیبی و ۱۵ خرده مقیاس تدوین گردید (سموعی، ۱۳۸۴). همسانی درونی براساس استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۶ است و پایایی بازآزمایی ۰/۸۵ است (نقل از سموعی، ۱۳۸۴). در پژوهش دهشیری برای محاسبه پایایی از روش بازآزمایی و روش آلفای کرونباخ استفاده شده است. نتایج بازآزمایی با فاصله زمانی یک ماه برای ۳۵ نفر بین ۰/۸۹۹ (تحمل فشار) و ۰/۶۵ (استقلال) بوده است و میانگین کل بازآزمایی ۰/۷۳۵ گزارش شده است. در روش آلفا میانگین کل ۰/۷۳۳ و بالاترین ضریب ۰/۸۵ مربوط به خرده آزمون احترام به خود و کمترین آنها ۰/۴۹۸ به خرده آزمون مسئولیت‌پذیری اجتماعی تعلق داشت (دهشیری برای

1- permissive

2- authoritarian

3- authoritative

4- Buri

مقایسه میزان اضطراب کودکان مقطع ابتدایی بر مبنای کمال گرایی، سبک فرزندپروری و هوش هیجانی مادران
 Comparison of primary school children by perfectionism, anxiety, maternal parenting

هنجاریابی از آزمون ۱۳۳ سوالی استفاده کرد و ۱۵ سوال در تحلیل سوال مورد تأیید قرار نگرفته است.

یافته ها

جدول ۱ بیانگر نمرات میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای پژوهش می‌باشد و پس از آن در ادامه یافته‌ها در جدول ۲ به بررسی مفروضه‌های آمار پارامتریک و سپس در جدول ۳، ۴ و ۵ نتایج پژوهش در قالب جداول تی مستقل و تحلیل واریانس چند متغیره ارائه شده است.

جدول ۱ آماره توصیفی متغیرهای پژوهشی

منابع تغییر	میانگین	انحراف استاندارد
اضطراب کودک	۲۵/۷۴	۱۵/۸۰۶
کمال‌گرایی مادران	۱۵۴/۹۹	۱۴/۶۶۷
هوش هیجانی مادران	۳۰۵/۷۳	۳۷/۵۷۸
سبک فرزند پروری مقتدرانه	۳۵/۷۱	۴/۹۱۴
سبک فرزند پروری استبدادی	۲۶/۹۵	۴/۹۵۱
سبک فرزند پروری سهل‌گیر	۲۴/۴۱	۳/۵۷۹

جدول ۲ بررسی توزیع نرمال داده‌های اضطراب کودک بر حسب کمال‌گرایی مادران

مؤلفه	نوع گروه	آماره Z	سطح معناداری
اضطراب کودک	کمال‌گرایی بالا	۰/۹۶	۰/۳
	کمال‌گرایی پایین	۰/۶۵	۰/۷
اضطراب کودک	هوش هیجانی بالا	۰/۶۱	۰/۸
	هوش هیجانی پایین	۰/۱۱	۰/۲
اضطراب کودک	سبک مقتدرانه بالا	۰/۵۴	۰/۹
	سبک مقتدرانه پایین	۰/۸۵	۰/۴
اضطراب کودک	سبک استبدادی بالا	۱/۰۲	۰/۲
	سبک استبدادی پایین	۰/۷۷	۰/۵
اضطراب کودک	سبک سهل‌گیر بالا	۰/۶۵	۰/۷
	سبک سهل‌گیر پایین	۰/۷۸	۰/۵

با توجه به نتایج جدول ۲ داده‌های اضطراب کودکان به تفکیک مادران با هوش هیجانی بالا و پایین و همچنین داده‌های مربوط به اضطراب کودکان به تفکیک مادران با کمال‌گرایی بالا و پایین و داده‌های اضطراب کودکان به تفکیک مادران با سبک‌های فرزندپروری بالا و پایین از توزیع نرمال برخوردار بودند.

جدول ۳ نتایج آزمون t مستقل برای مقایسه‌ی اضطراب کودکان مادران با کمال‌گرایی بالا و پایین

منابع تغییر	میانگین	انحراف استاندارد	تعداد آزادی	درجه آزادی	آماره t	سطح معناداری
مادران با کمال‌گرایی بالا	۳۶/۱۸	۱۵/۲۳۲	۵۰			
مادران با کمال‌گرایی پایین	۱۵/۳۰	۷/۰۹۳	۵۰	۹۸	۸/۷۸	۰/۰۰۰۱

همانطور که در جدول ۳ مشاهده می‌شود، تفاوت معناداری بین دو گروه یافت شد ($P < ۰/۰۰۰۱$) به طوری که میزان اضطراب کودکان دارای مادران با کمال‌گرا بالا به طور معناداری بیشتر از کودکان دارای مادران با کمال‌گرایی پایین بوده است.

جدول ۴ نتایج آزمون تحلیل واریانس دوره‌ای برای مقایسه‌ی اضطراب کودکان مادران با سبک‌های فرزند پروری مقتدرانه، استبدادی و سهل‌گیر بالا و پایین

سبک مقتدرانه	میانگین مجذورات	درجه آزادی	F	سطح معناداری	مجدور سهمی اینا
سبک استبدادی	۱۶۰۲/۶۷	۱	۹/۹۶	۰/۰۰۲	۰/۰۹۸
سبک سهل‌گیر	۶۱۴۸/۸۸	۱	۳۸/۲۱	۰/۰۰۰۱	۰/۲۹
سبک مقتدرانه*	۳۸۱/۰۵	۱	۲/۳۶	۰/۱	-
سبک استبدادی*	۶۵۹/۴۰	۱	۴/۰۹	۰/۰۴	۰/۰۴۳
سبک سهل‌گیر*	۶۲/۷۱	۱	۰/۳۹	۰/۵	-
سبک استبدادی*	۷۹/۰۸	۱	۰/۴۹	۰/۴	-
سبک مقتدرانه*	۲۵/۰۴	۱	۰/۱۵	۰/۶	-
مقدار خطا	۱۶۰/۸۹	۹۲			

مقایسه میزان اضطراب کودکان مقطع ابتدایی بر مبنای کمال گرایی، سبک فرزندپروری و هوش هیجانی مادران
Comparison of primary school children by perfectionism, anxiety, maternal parenting

همانطور که در جدول ۴ مشاهده می شود، تفاوت معناداری بین تعامل سبک‌های فرزند پروری مقتدرانه، استبدادی و سهل‌گیر با میزان اضطراب کودکان مشاهده نشد ($P > 0/05$). بعلاوه مشخص شد که تنها اضطراب کودکان در سطوح بالا و پایین سبک‌های فرزند پروری مقتدرانه ($P < 0/002$) و استبدادی ($P < 0/0001$) به طور معناداری متفاوت بوده است. به طوریکه کودکان دارای مادرانی با سبک فرزند پروری مقتدرانه بالا و استبدادی پایین از اضطراب کمتری برخوردار بودند. همچنین میزان اضطراب کودکان در حالت تعامل سطوح متغیرهای مستقل سبک مقتدرانه و استبدادی به طور معناداری متفاوت بود ($P < 0/05$).

جدول ۵ نتایج آزمون t مستقل برای مقایسه‌ی اضطراب کودکان مادران

با هوش هیجانی بالا و پایین						
منابع تغییر	میانگین	انحراف استاندارد	تعداد	درجه آزادی	آماره t	سطح معناداری
مادران با هوش هیجانی بالا	۱۳/۹۱	۶/۱۹۰	۴۶	۷۴	۹/۵۴	۰/۰۰۰۱
مادران با هوش هیجانی پایین	۳۵/۸۱	۱۴/۴۶۸	۵۴			

همانطور که در جدول ۵ مشاهده می شود، تفاوت معناداری بین دو گروه مشاهده شد ($P < 0/0001$) به طوریکه میزان اضطراب کودکان دارای مادران با هوش هیجانی بالا به طور معناداری کمتر از کودکان دارای مادران با هوش هیجانی پایین بوده است.

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر به منظور مقایسه میزان اضطراب کودکان بر اساس کمال گرایی، سبک فرزندپروری و هوش هیجانی مادران انجام شده است تا نقش احتمالی هر یک از عوامل مذکور در اضطراب کودکان معین گردد. با توجه به داده‌های آماری مشاهده شد که میزان اضطراب کودکان دارای مادران با کمال‌گرایی بالا به طور معناداری بیشتر از کودکان دارای مادران با کمال‌گرایی پایین بوده است. مشاهده شد که کودکان دارای مادرانی با سبک فرزندپروری مقتدرانه بالا و استبدادی پایین از اضطراب کمتری برخوردار بودند، و میزان

اضطراب کودکان دارای مادران با هوش هیجانی بالا به طور معناداری کمتر از کودکان دارای مادران با هوش هیجانی پایین بوده است و نتایج این پژوهش با پژوهش های رایس، تاکر و دسموند (۲۰۰۸)، رادولف^۱ و همکارانش (۲۰۰۷)، صدوقی و همکاران (۱۳۸۶)، تسبی^۲ و همکاران (۲۰۰۶)، مارکوئز و همکاران (۲۰۰۶)، بشارت و همکاران (۱۳۹۰) همسو می باشد و نتایج حاضر با می توان بر حسب احتمالات زیر تبیین کرد:

والدین کمالگرا که با ویژگی هایی از قبیل انتظارات بالا از خود و از فرزندان (انس و همکاران، ۲۰۰۲)، استانداردهای بسیار بالا و توجه زیاد به شکست ها مشخص می شوند، بیشتر احتمال دارد درگیر پذیرش مشروط، القای احساس گناه و سبک فرزندپروری مداخله کننده شوند (سویننس و همکاران، ۲۰۰۵). یک توضیح احتمالی این است که والدین کمالگرا مجذوب استانداردها و هنجارهای خودساخته شده تا حدی که حساسیت و توجه همدلانه ی لازم و مناسب برای توجه به نیازها و آرزوهای فرزندان شان را از دست می دهند (دیکس، ۱۹۹۱)؛ بدین ترتیب سبک فرزندپروری والدین از ویژگی های کمالگرایانه آنان تاثیر می پذیرد. افزون بر آن، والدین کمالگرا ممکن است آرزوها و هنجارهایی را که احساس می کنند خودشان نتوانسته اند به آنان برسند برای فرزندان خود به کار ببرند، رفتارهای آنان را به صورت انتقادی ارزیابی کنند و درگیر فنون کنترل روانشناختی که یکی از مولفه های فرزندپروری است، شوند و همین توقعات بالا و انتقادهایی که به عملکرد و رفتار کودکان شان می کنند منجر به اضطراب در کودکان می شود (بلت، ۱۹۹۵).

از این رو، وقتی پذیرش خود والدین مشروط به دستیابی اهداف شخصی باشد، آنان ممکن است این مشروط بودن را به محبت و پذیرش فرزندان منتقل کنند و فقط وقتی به آنان محبت کنند که مناسب با استانداردها و انتظارات والدین عمل کنند (الیوت و ترش، ۲۰۰۴). بر این اساس ویژگی های (تهدیدها و نگرانی ها) حرمت خود والدین از طریق کمالگرایی، سبک فرزندپروری آنان را تحت تاثیر قرار می دهد.

علاوه بر آن، با در نظر گرفتن مفهوم اضطراب و اثراتی که می تواند بر سلامت جسمانی و روانی انسان داشته باشد، این حوزه از دیر باز مورد توجه متخصصین سلامت قرار گرفته است و تحقیقات وسیعی در طی سالیان متمادی در این خصوص انجام شده و نظریات مختلفی نیز

¹- Rudolf, S. G.

²- Tsay, Y. S.

مقایسه میزان اضطراب کودکان مقطع ابتدایی بر مبنای کمال گرایی، سبک فرزندپروری و هوش هیجانی مادران
Comparison of primary school children by perfectionism, anxiety, maternal parenting

بیان شده است. به موازاتی که بر روی اختلالات اضطرابی در بزرگسالان کار شده، توجه قابل ملاحظه‌ای نیز در خصوص اضطراب و هیجانات منفی در کودکان بعمل آمده است. عوامل مختلفی در بروز اضطراب و اختلالات اضطرابی در کودکان مطرح شده است از جمله عوامل زیستی و محیطی، از مهمترین عوامل محیطی نقش خانواده می باشد (بشارت و همکاران، ۱۳۸۹). والدین با ویژگی های شخصیتی خود و بکار گیری روش های مختلف تربیتی می توانند بستر های متفاوتی را به جهت رشد و پرورش کودک خود فراهم سازند. برای این که والدین بتوانند مربیان ثمر بخشی باشند باید خودشان تسلط خوبی بر خود داشته باشند و انتظاراتی که از کودک خود دارند متناسب با مراحل رشدی او و همینطور ظرفیت جسمانی و هوش او باشد. هر شخص یک تصویر ذهنی از خودش دارد و این تصویر ذهنی در ابتدا متأثر از محیط خانواده و والدین می باشد، تصویر ذهنی مثبت به کودک کمک می کند تجسم انسانی با ارزش، لایق و توانا را از خود داشته باشد که می تواند در رشد شخصیت سالم او تاثیر بسزایی داشته باشد. تصویر ذهنی یکی از موثر ترین و مهمترین شیوه ها برای تحقق خواسته های خود و فرزندانشان به شمار می رود. کودکی که مدام در پی کسب رضایت والدین می باشد و توجه را از این روش بدست می آورد همیشه سعی دارد بهترین عملکرد و رفتار را داشته باشد و یا کودکی که روش های تربیتی والدین او یا بسیار سهل گیر است که دقیقاً نمی داند از او چه انتظاری می رود و یا بر عکس بسیار مستبدانه است که همیشه باید پاسخ گو و مطیع باشد و نمی تواند در مورد احساسات و نگرانی های خود صحبت کند، احتمالاً دچار اضطراب خواهد شد (ایزدی، ۱۳۹۰)؛ و یا والدینی که در بروز هیجانات خود مشکل داشته و نوسان در رفتار آنها مشاهده می شود خود می تواند باعث دلهره و نگرانی در کودک شود چون امکان دارد در شرایطی یکسان رفتاری متفاوت از والد سر بزند و یا به جهت عدم کنترل هیجانات، روش های تنبیهی نامناسب را اتخاذ کنند.

افزون بر آن، استانداردهای بالا در والدین می تواند متوجه خود فرد یعنی کمالگرایی خودمحمور باشد. توقع بالا از خود ممکن است در کنترل فرزندان باشد، یعنی من به عنوان یکی از والدین باید کنترل بالایی بر رفتارهای فرزندان داشته باشم. این کنترل بالا از ویژگی های فرزندپروری آمرانه است. توقع بالا از خود ممکن است در ارتباط با خدمت رسانی به فرزندان ظاهر شود، یعنی من به عنوان یکی از والدین باید هر کاری برای فرزندان خود انجام دهم. این

ویژگی معادل پاسخدهی بالا و از مولفه‌های سبک فرزندپروری سهل‌گیرانه است (بشارت و همکاران، ۱۳۹۰). با توجه به نتایج پژوهش میتوان پیشنهادهای کاربردی زیر را ارائه داد:
 این پژوهش به عنوان یک پژوهش کاربردی برای کلیه افرادی که در زمینه روان‌شناسی و مشاوره اعم از تغییر نگرش و یا اصلاح رفتار فعالیت می‌کنند، مفید است.
 یافته‌های پژوهش نشان داد که ویژگی‌ها و پیامدهای کمال‌گرایی و سبک فرزندپروری و هوش هیجانی مادران می‌تواند در اضطراب و بروز هیجان‌ات منفی در کودکان نقش داشته باشد. حال با توجه به اینکه بالا بردن سطح اطلاعات یکی از روش‌های درمانی در اختلالات اضطرابی است، لذا استفاده از نتایج پژوهش برای آگاهی دادن به اولیا در این زمینه می‌تواند بسیار مؤثر باشد.

منابع

- اسفندیاری، غلامرضا (۱۳۷۴). بررسی و مقایسه شیوه‌های فرزندپروری مادران کودکان مبتلا به اختلالات رفتاری و مادران کودکان بهنجار و تاثیر آموزش مادران بر اختلالات رفتاری فرزندان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علوم پزشکی، انستیتوی تهران، ایران.
- ارجمند، فاطمه (۱۳۸۶). بررسی رابطه کمال‌گرایی والدین با عزت نفس و جرأت‌ورزی و خود کارآمدی فرزندان آنها در بین دانش‌آموزان دختر دبیرستان‌های منطقه ۷ آموزش و پرورش شهر تهران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، تهران: دانشگاه علامه طباطبایی.
- ایزدی، ریحانه (۱۳۹۰). بررسی مقایسه‌ای نقش مهارگری روانشناختی مادران و پدران بر کمال‌گرایی دختران نوجوان تهرانی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. تهران: دانشگاه علامه طباطبایی.
- بشارت، محمدعلی (۱۳۸۴). بررسی تأثیر هوش هیجانی بر کیفیت روابط اجتماعی، مطالعات روان‌شناختی، ۲، ۲۵-۳۸.
- بشارت، محمدعلی؛ عزیزی، کوروش؛ پورشریفی، حمید (۱۳۹۰). رابطه سبک‌های فرزندپروری با کمال‌گرایی فرزندان در نمونه‌ای از خانواده‌های ایرانی. فصلنامه خانواده‌پژوهی، سال ۷، شماره ۲۶؛ ۱۴۵-۱۶۰.
- بشارت، محمدعلی؛ عزیزی، کوروش؛ حسینی، اسماء (۱۳۸۹). رابطه کمال‌گرایی والدین با سبک‌های فرزندپروری. فصلنامه پژوهش در نظام‌های آموزشی. دوره ۷، شماره ۸: ۲۹-۹.
- بیرامی، منصور (۱۳۸۷). بررسی اثربخشی آموزش هوش هیجانی بر ابراز وجود، خود کارآمدی و سلامت روانی دانش‌آموزان، فصل‌نامه علمی پژوهشی روان‌شناسی دانشگاه تبریز، ۳، ۱۹-۳۶.

مقایسه میزان اضطراب کودکان مقطع ابتدایی بر مبنای کمال گرایی، سبک فرزندپروری و هوش هیجانی مادران
Comparison of primary school children by perfectionism, anxiety, maternal parenting

سمائی، سهیلا. (۱۳۸۹). اعتباریابی، رواسازی و نرم‌یابی سیاهه کمال‌گرایی هیل، پایان‌نامه مقطع کارشناسی ارشد، رشته روانشناسی عمومی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید بهشتی.

سموعی، راحله (۱۳۸۴). ترجمه و هنجاریابی آزمون هوش هیجانی بار - آن. تهران: مؤسسه تحقیقاتی روان تجهیز سینا.

صدوقی، زهره و وفایی، مریم و طباطبایی، سیدکاظم (۱۳۸۶). ارتباط حساسیت پردازش حسی با شیوه‌های فرزندپروری و شاخص آسیب‌های روان‌شناختی. فصلنامه تازه‌های علوم روان‌شناختی، ۳۳، ۲۳ تا ۳۲.

فتحی آشتیانی، علی. (۱۳۸۸). آزمون‌های روان‌شناختی، ارزشیابی شخصیت و سلامت روان. انتشارات: بعثت.

منصوری، شهاب. (۱۳۸۹). رابطه شیوه‌های فرزندپروری والدین و اضطراب مدرسه با توجه به متغیر خودپنداره در دانش‌آموزان پسر عقب‌مانده ذهنی آموزش‌پذیر ۱۲ تا ۱۸ ساله شهر کرمانشاه. پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی.

قربعلی، اکرم. (۱۳۹۲). رابطه هوش هیجانی مادران با توانایی نظریه ذهن کودکان. فصلنامه تازه‌های علوم شناختی، سال ۱۵، شماره ۲؛ ۴۰-۵۰.

- Baumrind, D. (1991). Effective parenting during the early adolescent transition. In P. A. Cowan & E. M. Hetherington (Eds.), *Family Transition*, 2, 111-163. Millsdale: Erlbaum.
- Baron-Cohen S. Autism: The Empathizing- Systemizing (E-S) Theory. *Annals of the New York Academy of Sciences* 2009; 1156:68-80. 14. Flavell JH. Development of children's
- Blair RJR. (2003). Did Cain fail to represent the thoughts of Abel before he killed him? The relationship between theory of mind and aggression. In: Repacholi B, Slaughter V, editors. *Individual differences in theory of mind. Macquarie monographs in cognitive science*. Hove, E. Sussex: Psychology Press; 2003. p. 143-70.
- Blatt, S. J. (1995). The destructiveness of perfectionism: Implications for the treatment of depression. *American Psychologist*, 50, 1003- 1020.
- Buri, J. R. (1991). Parental authority questionnaire. *Journal of Personality Assessment*, 57, 110-119.
- Clark, S., & Cokers, S. (2009). Perfectionism, a study of mothers and their children. *Personality and Individual Differences*. 47, 321-325. Goleman, D. (1995). *Emotional intelligence: why it can matter more than IQ*. New York, NY: Batman Books.
- Dix, T. (1991). The affective organization of parenting: Adaptive and maladaptive processes. *Psychological Bulletin*, 110, 3-25.
- Elliot, A. J., & Thrash, T. M. (2004). The intergenerational transmission of fear of failure. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 30, 957-971.
- Enns, M. W., Cox, B. J., & Clara, I. (2002). Adaptive and maladaptive perfectionism: Developmental origins and association with depression proneness. *Personality and Individual Differences*, 33, 921-935
- Gallagher, B., & Cartwright, S. H. (2008). The relationship between parenting factors and trait anxiety: mediating role of cognitive errors and metacognition. *Journal of Anxiety Disorders*, 22, 722-733.
- Rice, K. G., Tucker, C. M., & Desmond, F. F. (2008). Perfectionism and depression among low-income African American and white adolescents and their maternal parent. *Journal of Clinical Psychology in Medical Settings*. 15, 171-181.
- Rudolph, S. G., Flett, G. L., & Hewitt, P. L. (2007). Perfectionism and deficits in cognitive emotion regulation. *Rational-Emotive & Cognitive-Behavior Therapy*, 25.

- Sadock, B. J., Sadock, V. A., Ruiz, P. (2009). Kaplan & Sadock's Comprehensive Textbook of Psychiatry, 9th Edition. Copyright, Lippincott Williams & Wilkins
- Soenens, B., Vansteenkiste, M., Duriez, B., & Goossens, L. (2006). In search of the sources of psychologically controlling parenting: the role of parental separation anxiety and parental maladaptive perfectionism. *Journal of Research on Adolescence*, 16, 539-559.
- Soenens, B., Vansteenkiste, M., Luyten, P., Duriez, B., & Goossens, L. (2005). Maladaptive perfectionistic self-representations: the mediational link between psychological control and adjustment. *Personality and Individual Differences*, 38, 487-498
- Tsay, Y. S., Chang, Y. T., & Shieh, M. C. (2006). *The relationship between parenting styles and emotional intelligence of the gifted students at elementary schools*. Chinese Electronic Periodical Services.
- Mayer JD, Salovey P. (1990). Emotional intelligence. *Imagination, Cognition Personality* 1990;9:185- 211.
- Soenens, B., Elliot, A. J., Goossens, L., Vansteenkiste, M., Luyten, P., & Duriez, B. (2005). The intergenerational transmission of perfectionism: Parent's psychological control as an intervening variable. *Journal of Family Psychology*, 19, 358-366.

مقایسه میزان اضطراب کودکان مقطع ابتدایی بر مبنای کمال گرایی، سبک فرزندپروری و هوش هیجانی مادران
 Comparison of primary school children by perfectionism, anxiety, maternal parenting

